

ÜRETİMİ VERGİYE GÖMMENİN AKLA ZİYANLIĞI

Bir ülkede halkın refahının “acaba biraz daha borç bulabilir miyiz” arayışı ile değil, ancak ve ancak yapılacak üretimle artabileceğini söylemek için “ekonomist” olmaya gerek yok şüphesiz.

Çünkü ancak üretirseniz değer yaratırsınız,

Çünkü ancak üretirseniz kazandığınız değerle aldığınız borçları kapatabilirsiniz,

Çünkü ancak üretirseniz karnınızı doyuracak duruma gelebilirsiniz,

Çünkü ancak üretirseniz, artan kazancınızla refahınız biraz daha yükselir.

Buraya kadar anlaştıksa, şimdi gelin bu söylediklerimizin bir de -eski dildeki söylenişi ile- “mefhumu muhalif”inden yani, konuyu bir de tersinden düşünerek “ya üretmezseniz ne duruma düşersiniz” diyerek açmaya çalışalım.

*

“Üretim” her şeyden önce bir süreçtir.

Emek, sermaye gerektirir ve tabii ki “zaman alıcı”dır.

Üretmeye kişisel olarak karar verecekseniz bu işe sarf edeceğiniz emeği de, yatıracağınız parayı da ve bu işe kalkıştığınızda beklediğiniz kazanca ne zaman ulaşabileceğinizi de hesaplar, işinize geliyorsa “girişirsiniz”

Ancak “girişimci” açısından böyle bir hesap söz konusu iken, olayı toplumsal olarak ele aldığınızda ne yazık ki işin içine daha “ince hesaplar” girer.

Nedir bunlar?

Bir kere “toplumsal” kararı artık tek tek kişiler değil, o kişilerin “hepsi” adına ama uygulamada ancak bir kesimin arkasında durmasıyla “siyaset kurumu” ve kimi zaman o siyasetin başındaki sınırlı sayıdaki kişiler hatta çoğu zaman

bir tek kiři verir.

Nedir o belirleyici soru ve karar?

“Üretelim mi, borçlanalım mı?”

*

“Devlet adamlığı” bir kenara ama “Siyaset” ne yazık ki desteğini halkın algılarından, beğenilerinden alan bir kurum. Bu nedenle de, siyasetçinin bütün gayreti o iki seçim arasındaki dönemde -ki bir ülke geleceği açısından adeta teferruat sayılacak kadar kısa süredir- halkın beğenisini sağlamaya odaklanır.

Dolayısıyla, eğer başka bir çıkarı da yoksa siyasetçi “üretelim mi, borçlanıp dışarıdan mı satın alalım” sorusuna değişik bir açıdan “Bu kısa sürede acaba hangisi daha kolay, hangisi halkta daha büyük refah hissi yaratır?” diye bakar ve çoğu zaman da ikincisini seçer.

Bu durum, bu günü kurtarmak uğruna geleceği ve geleceğin neslini yük altına sokmak, ülkenin geleceğini bir çıkmaz sokağa yönlendirmektir ama günlük yaşam derdinde olan halkın çoğunluğunun bunu fark edecek, yanlışa direnecek bir “durumu” da yoktur.

Ya bu tercih yanlışı diyenler?

Demokrasilerde halkın iradesi “çoğunluğun” ya da “en geniş kesimin” kararıyla ortaya çıktığına göre ve uygulamada “halka rağmen halk için” bir şeyler yapmak öyle kolay bir şey olmadığına göre sonuç bellidir:

Siyasetçi karar alırken kendisine güç veren kitlenin algı ve tercihi neyse onu yapacaktır.

Haydi, spekülasyona yol açmasın diye örneği dışarıdan verelim: Hatırlar mısınız, İngilizlerin ikinci Dünya savaşında kaderini değiştirip ülkenin tarihi bir değeri haline gelen Winston Churchill, savaşı kazandırmış, ülkesini Nazi işgaline uğramaktan, imparatorluğunu batmaktan kurtarmış ama halkın karşısına çıktığı ilk seçimde iktidarını kaybetmiştir.

Bu, her zaman siyasetçinin yararlı olsa da tercih etmekte zorlandığı bir konu mudur yoksa kim bilir başka hangi

nedenlerle pek de hoşlanmadığı, “Üretmesek bize daha yararlı oluyor” dediği bir durum mudur?

Bu çok spekülatif konuyu okura bırakarak bundan sonrasına “Siyasetçinin yanlış vergi tercihleri” üzerinden devam edelim.

*

Aynen kişiler için olduğu gibi bir ülkenin kazanıp refah düzeyini yükseltebilmesi için birinci önceliğin “üretim yapmak” olup “gerisinin teferruat” olduğunu kabul etmemiz gerekir.

Yani: Bir ülke yönetiminde uygulanan vergiler üretimi “kasıyorsa” ortada bir yanlış vardır.

“Peki, üretim de vergisiz olursa vergiyi nereden alalım?” sorusu sadece “teferruat”tır.

Yapılacak olan, üretimi vergi baskısından kurtarmak, ardından gereken kaynağın nereden sağlanacağına karar vermek!

*

Bizim gibi üretkenliği düşük, hemen hemen tek dişe dokunur sermayesi “ucuz emek” olan ülkelerde vergi politikalarında yapılan en büyük yanlış, üretimin bu en ağırlıklı ve en bol “girdi”sini vergilendirerek kullanımını pahalılaştırmaktır.

Bunu yaptığınızda, elinizdeki üretim girdisinin önüne devlet eliyle set çeker, toplam üretim imkanınızı daraltırsınız.

Örneğin en basitinden; çöp toplayan işçi ücreti üzerinden aldığınız gelir vergisi yüzünden belediyenizde çöpler bir köşede, iş bekleyen insanlar bir başka köşede kala kalırlar. Çünkü o belediye bir tür hizmet üretimi olan çöp toplamada, yapılan üretim üzerinden devlet “bak üretim için çalıştırırsan vergi verirsin” demektedir.

Bu durum maalesef çok büyük yatırım, çok büyük teknoloji istemeyen basit üretimlerde daha da açık biçimde söz konusudur.

Örneklendirelim: Üretimdeki işçilik üzerinden “istihdam vergisi” diyebileceğimiz “adam çalıştırma vergisi” alındığı için yerli işletmelerimizin üretmediği ucuz ve neredeyse tek seferlik şemsiyeyi, neredeyse dört tane boruyu büküp birleştirerek yapılan çamaşır kurutma aparatını dünyanın

nakliye bedelini de üstlenerek gider Çin'den satın alırız. Sonra da saf saf sorulur: "Aman Allahım, şu Çinliler bunu nasıl da bu kadar ucuza üretip buralara kadar satabiliyor?"

*

Bizde bol ve ucuz olan "Emek", üretimin en önemli bileşenlerinden olmasına rağmen 1949 yılındaki "reform"dan bu yana, -az bir farkla- neredeyse ticaretten sağlanan kazanç gibi vergilendirilmiş ve ne yazık ki bu vergilendirmenin çok önemli olan ekonomik etkisi gözden kaçırılmıştır.

Evet, üretim sürecine dahil olan emek de payına düşeni alırken bir "gelir" elde eder ama, bu gelir aynı zamanda yapılan üretimin "işçilik maliyeti"dir.

Buradaki "gelir"i vergilendirmek aynı zamanda üretimde kullanılan işçiliğin maliyetini yükseltmektir.

Siz bu işçilik üzerindeki verginin yararını görüp buradan beklediğiniz vergiyi ülkedeki servetten, ticari kazançtan, şehir rantlarından, bir kısım tüketimden ve saireden alıp mali dengenizi böyle kurmazsanız, sonuçta gider en basit üretim malını dışarıdan almak zorunda kalır, parasını bulmak için yüksek faizlerle borçlanır sonra da "neden orta gelir tuzağında debeleniyoruz" diye yıllarca düşünür durursunuz.

Haydi uzatmayalım: "İndirin üretimin en önemli ve sizde en bol olan şu işçiliğinin vergisini, görün etkisini"

Not: Yukarıda ele alınan konu literatürde "Vergi Takozu" diye geçer. OECD ülkeleri içinde bu konuda kendi üretimine oldukça yüksek takoz koyan ülkelere karşı ne yazık ki bizde bu konuya pek dikkat çekilmez.

Bu konuda bakınız:

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/795167>

Konunun buraya sığmayacak geniş ve teknik detayında emek arz ve talebi, verginin yansıması gibi başka yönleri de vardır. Bunlar, sırası ya da sorusu gündeme geldiğinde yazıya dökülecektir.